

GAZETA TRANSILVANIEI

ANUL LXXIII.

Telefon: Nr. 226.

"GAZETA" opare ZILNIC.
Abonamente pentru Austro-Ungar.
— pe un an: —
24 cor. pe 6 luni 12 cor. pe trei
luni 6 cor. — Nr. de Duminecă:
patru cor. pe an.
Pentru România și străinătate:
un an 40 franci, pe șase luni 20
franci, pe trei luni 10 franci.
Nr. de Duminecă 8 fr. an.
Se poate prenumăra la toate oficiile
postale precum și la d-nii colectori.
Abonamentul pentru Brașov:
La Administrația "GAZETEI" pe
1 an 20 C. Pe 6 luni 10 C.
pe trei luni 5 C. Cu dăru
șază: Pe un an 24 Cor. Pe 6 luni
12 Cor. Pe trei luni 6 Cor. Un exemplar
pe 10 bani. — Adresă abonamentelor:
București, Șoseaua nr. 10.

Nr. 224.

Brașov, Luni-Marti, 12 (25) Octombrie

1910.

Ziarele maghiare și Burdia.

Am spus, că ziarele șoviniste maghiare, în deosebi cele ale fostei coaliții, au sărit întru apărarea drăguțului de Burdia Szilárd. De aceasta nu avem să ne mirăm, căci doară figuri la Burdia sunt creațiuni de ale sistemului de dominațiune feudal, care și-a ajuns culmea pe timpul coaliției.

Dintre ziarele maghiare unul singur este, care îl prezintă pe Burdia în colori adevărate și reale. Este „Világ”, iar articolul e scris de cunoscutul sociolog *Iásei Oszkár*. Acesta arată, că o personalitate, cum e Burdia este simbolul situației de azi a politice de naționalități. Este perfid și în sus și în jos. În sus se insinuă ca un apărător al „ideii de stat maghiar” față de ultraiști, în jos, ca ocrotitor al poporului și prosind și guvernul și poporul el stă între ei, ca un *tertius gaudens*.

Pe când însă, „Világ” alătura de ziarele române, cere ca guvernul să-și facă datorița până în capăt, ziarele șoviniste pretind crutare pentru favoritul lor, Burdia.

Relevăm între altele ziarul „*Magyarország*”, care accentuiază, că Burdia Szilárd și-a valorat tot-deauna influența în interesul maghiarimii, reprobă atitudinea fișpanului *Medve Zoltán* „care e în legătură constantă cu ultraiștii români” și cere dela guvern următoarele:

„Guvernul muncii naționale ar avea datorița cea mai urgentă, să îndrumeze pe organul său din *Carag-Severin* să ție în evidență interesele de existență ale maghiarimii și să nu-l lase a fi părtaș sau chiar autor al unei acțiuni, despre care toți din comitat știu, că este direct spre paguba și stricăciunea cauzei maghiare.”

Va să zică iată-l pe Burdia adus

în legătură cu cauza mare a maghiarimii și pe aceasta bază cererea de a fi salvat, căci alt-cum se periclitează interesele maghiarismului!

Tot așa de șovinst, dar într'un mod mai perfid, scrie ziarul imperialist „*Bud. Hirl.*” în un prim articol, ce l-am semnalat.

După-ce incarcă cu mari laude pe Burdia, zice, că aci nu poate fi vorba de altce-va, decât eventual de o greșală și apoi continuă astfel:

„Dar dacă Burdia ar fi greșit, nu autoritățile publice ale acestei țări sunt chemate, ca să-i dea în cap cu greșala. Unde sunt atâtea pilde clasice de a face cauzele mușama, a-le netezi și a-le infrumuseța, — acolo, dacă Burdia în adevăr ar fi greșit ceva, are drept să se aștepte la cea mai mare afabilitate pentru a îndrepta greșala și să nu fie întâmpinat în mod brusc, nepretinos, de oare-ce guvernarea și politica nu este judecatorie de moralitate ci este muncă practică și dispoziție în interesul binelui public.

„Burdia Szilárd nu este numai un cetățean activ și cu mână norocoasă. Burdia e idealul cum ar fi dorit să fie toată inteligența naționalităților. Burdia e de decenii un cetățean excelent al patriei maghiare, care servește cu însuflețire națiunea, se ocupă tot așa de însuflețit cu binele material și moral al poporului său valah” etc. etc.

Iată pentru-ce guvernul trebuie să fie cu crutare față de Burdia, căci altcum nu *parva* ci *minima sapientia regitur mundus*.

Adecă reasumând, după „*Bud. Hirl.*”:

Burdia a greșit numai.

Guvernarea și politica nu e scaun de judecatorie a moralității. Prin urmare poți fura și face ori-ce abuzuri și mișelii, căci guvernul și organele

lui administrative n'au drept să te tragă la răspundere.

În deosebi guvernul trebuie să cruțe pe un astfel de om, cum e Burdia, care servește fidel națiunea.

Dacă nu face așa, atunci se vede, că nu mai este în lume înțelepciune. Va să zică înțelepciunea de guvernament este să acoperi abuzurile și să cruți pe delicvenți, dacă aceștia stau în serviciul „ideii de stat maghiar” și denunță și luptă contra ultraiștilor.

Dacă cei dela „*Bud. Hirl.*” și soții lor oligarhi cred, că în felul acesta și cu oameni de sama lui Burdia vor face imperiul maghiar — îi felicităm!

Impăcarea se desminte. După cum era de prevăzut comunicatul lui „*Pesti Napló*” despre apropiata încheiere a păcii între Români și guvernul *Khuen* a fost-desminte. Cea dintâi desminte au dat-o secretarul de stat la culte *Náray-Szabó* și secretarul dela justiție *Rohonyi Gyula*, în două interviuuri acordate ziarelor maghiare. A urmat apoi „*Budapesti Tudósító*” și în fine „*Kel. Értésítő*”, care spune între altele, că ministrul *Khuen* încă nici n'a avut vreme să studieze toate memorandumele, ce îi s'au prezentat din partea bărbaților conducători ai Românilor.

În chestia împăcării ziarul „*Az Est*” comunică două scurte interviuuri avute cu d-nii *Goldiș* și *Suciu*. Primul a declarat corespondentului acestui ziar, că cunoaște toate amănuntele acțiunii de împăcare, însă deocamdată nu poate face nici o declarațiune în această privință. Rezultatul tratativelor ce se urmează între guvern și români, se va afla în curând.

D-l *Ioan Suciu* a declarat, că guvernul este nevoit se indulcească ordonanțele contelui *Apponyi*, căci altfel ar trebui să închidă toate școalele românești și să înființeze școale întreținute de

stat. Guvernul însă nu dispune de mijloace pentru acest scop.

Mai curioasă e știrea, ce-o aduce ziarul „*Lupta*”, scriind că autorul articolului despre încheierea împăcării, apărut în „*Pesti Napló*”, ar fi vecinicul împăciutor d-l *Dr. E. Babeș*, care în aceeași zi, după apariția articolului din „*P. N.*” a plansat o declarație și în „*Magyar Hir-lap*”, în care desminte cele susținute de „*Pesti Napló*”. Ce-o mai fi și asta?!

Alegeri pentru congregații. În comitatul *Carag-Severin* se vor face alegerile de membrii congregaționali, în zilele de 17—22 Noemvre, iar în comitatul *Albei* de jos în ziua de 14 Noemvre c. n. *Rugăm* pe domniile corespondenți ai noștri să ne avizeze și despre terminul alegerilor în celelalte comitate. Iar pe de altă parte, apelăm la conducătorii români din comitate a se interesa, ca toate voturile românești să se dea numai pentru candidații noștri.

Chestia limbii în Boemia. După lungi desbateri comisiunea de 5 a partidelor cehe și germane din Boemia a ajuns la o înțelegere în ce privește folosirea limbii cehe și germane în viața publică. Această comisiune a căzut de acord, că autoritățile autonome pot să aleagă liber limba oficială în cercul lor de competență, iar în orașul *Praga* să se publice toate hotărârile în ambele limbi ale țării. Prin acest compromis opera împăcării naționale se apropie de o fericită deslegare și sunt speranțe, că și celelalte chestiuni încă pendente vor primi o soluție corăspunzătoare. În cazul acesta întreg complexul operei de împăcare se va propune spre a probare la începutul lunii viitoare dietei boeme.

Dieta Bosniei se va întruni în primele zile ale lunii *Novembrie*. La ordinea zilei este între altele bugetul țării pro 1911.

»FOILETONUL GAZ. TARNS.«

Pelerinul pasionat.

(Amintiri din Paris).

Teoria desrădăcinaților lui *Barrés*, nu e totdeauna adevărată. — Cel tare, ori de unde ar pleca, fără a privi cu regret peste umăr casa părintească și orașul unde s'a născut, nu va pieri. — Nu va pieri când ochii lui vor fi țântiți spre o stea călăuzitoare.

În monstruosul oraș, adevărat *Babilon modern*, spre care aventurieri și trubaduri, speculanți și hetere se îndreaptă ca să-și caute norocul, mulți cad striviți, alunezând din ce în ce mai jos, când poartă stând în locul lor de baștină ar fi putut fi elemente utile și ar fi fost la adăpostul nevoilor zilnice. Mediocritatea însă, a menită ori unde să piară, dar din grăuda asta de halucinați și cântători de mare, unii totuși ajung și atunci strălucirea lor devine mondială. Parisul consacra și dă aureola aleșilor care au stăruit pentru un ideal și nu și-au întors o clipă ochii dela steaua care i-a călăuzit spre dansul.

Unul din acești fericiti au fost și *Jean Veras*. Și cine ar fi crezut aceasta, că din urma anonimă și poliglotă ce se aduna

pe atunci la *Café Vachette*, unul se va alege și va străluci mai târziu deasupra vremurilor.

În sgomotul acela etern, în care zurelul zarurilor cădea ca o grindină, unde partidele de pichet, nesfârșite dădeau loc la discuții și invective în toate vocabularele, unde *bockmakerii* care duceau cu dânsii un miros de grajd, se adunau și încasau pariurile, unde tot felul de ființe interlope, vânzători de tuyau-uri și curțieri de bursă își puneau la cale traficurile acolo, cu toate aceste își risipea cea mai mare parte din vreme viitorul poet al *Stanțelor*.

Văd încă figura lui frumoasă, de orientală cu trăsături regulate și îndrăznețe, cu părul negru ca corbul, cu mustața ridicată războinic, urmărind ceasuri întregi în mirosul de fum și de alcooluri nesfârșitele partide de pichet, cu o veșnică hăvană în colțul gurei. Îl văd din când în când ridicându-și înalta lui statură, lat în umeri, subțire de mijloc, cum își sprijină mâinile în solduri și privește cu ochiul sfidător, prin geamul rotund al monoculului ce nu-l părăsea nici odată și pe care pe vremea aceea, când prințul de *Sagan* era arbitru elegantelor *Parisului*, îl purta târnat cu o lată panglică neagră, care îl bărdăța fața ca o dungă de cărbune. În sgomotul și promiscuitatea aceia, el însă

își căuta drumul, și armonia intimă a versurilor lui sonore, cânta în sufletul lui cum cântă sonoritățile picurilor de apă într'o peșteră adâncă. Zarurile precumpăneau norocul unora și-a altora, regii întorși de-o mână dibace adăogau un punct unui partener, și vremea, nelndurata vreme curgea, scăzând minută cu minută anii atâtor pierde-vară, adăogând însă vers cu vers gloria lui de mai târziu, și el era un jucător, în arena atâtor ambiții, lucra însă pretutindeni, și, deși în mulțime era absent, căci cine are ceva în el poate gândi ori și unde, *Muza*, pentru un poet adevărat, fiind pretutindeni ca și *Dumnezeu* pentru un credincios.

Ora aperitivului venea, ceasul verde cum i se zice pe acolo, ceasul acela, când aerul miroasă a absint și când biururile și atelierile de pretutindeni își deschid porțile, dând drumul robilor muncii. Edivin ceasul acela și amurgurile *Parisului* nu le-am mai văzut nicăierea. O năvală de lume ia cu asalt omnibusurile, — vorbesc de vremea când *Mitropolitanul* nu era încă și forfotă în toate părțile. Imperialele sunt pline și o primăvară întreagă de fete, cărorora le e de ajuns o panglică și o floare ca să fie frumoase, es ca din pământ. Și nu e loc mai delicios ca să privești decât terasa unei cafenele. Pentru mulți, terasa acela, în viața asta sbuciumată și călătore, e ca bordul unui vas din întunecul

căruia ești ca să respiri aerul și lumina largului și să cauți la felurimea fapturilor ori la schimbarea necontenită a privilegiștelor.

Pe bordul acesta fericit, se așeza și postul nostru, și, deși pe fața lui de cor-sar nu trecea nici o umbră, poate că visa la țara lui îndepărtată, unde nu era să se mai întoarcă decât o singură dată. Visa la proporțiile senine ale templelor antice profilate pe albastrul cerului, la marea veșnic cântăreață, la viață și la moarte poate...

Cine cunoaște ce a scris el, poate urmări vers cu vers, aceste reverii nostalgice. Desrădăcinatul totuși visa și armoniile lui intime se resimt de frumusețea liniilor templelor antice, cadența versurilor lui răsună de cadența valurilor și în întreaga lui operă trece acel suflu antic al isvorului în care s'a adăpat. Dacă însă, după toate peregrinările și toate sgomotoasele manifeste lansate ca șef de școală, a sfârșit prin a-se reîntoarce la clasică formă a stanțelor, el însuși nu s'a mai întors în clasicul pământ al *Eladei* și a murit în țara lui de adopțiune.

Și-a întors fața dela natura adevărată, și iubind *Parisul* cu pasiunea unui adevărat *Parisian* născut, s'a închis în zidurile lui fermecate, s'a mulțumit cu umbra-tele *Luxemburgului*, cu triștii castani

ATENȚIUNE.

„AIDA” VERGE și BLUE STAR CONTINENTAL

hârtie de cigarete veritabilă numai cu insigniile ce se văd pe așuri!

FERIȚI-VA DE IMITAȚIUNI FĂRA VALOARE!

WILHELM SCHMIDTS,

Französisch feine de lux,
Brutărie, Pâine, co-
: : zonal și făinărie. : :
Brașov, magazinul principal Strada Ații 3.
Filiala Strada Hirscher 2.

La toate expozițiile distins cu cele dintâi
premiu 1156,1—52.

THE CAMPBELL

Fabrică de motoare cu renume mondial, lăferează cele mai bune reconstruite și durabile

BENZIN-MOTOARE || GAS-LOCOMOBILE
Ulei crud-ASUGATIV-LOGOMOBILE

Cea mai eficientă }
» » sigură } funcționare.
» » netulburată }

Prețuri ieftine. — Condițiuni de plată favorabile. — Garanție în toată privința.
Reprezentant General :
Korányi Victor BUDAPESTA VI,
Liszt Ferencz-tér No. 9,
Telefon 64—64

Abonamente la
„Gazeta Transilvaniei”
se pot face ori și când pe timp mai
îndelungat sau lunare.
Administ. „Gazetei Trans.”

Birou de informație.
Cunoscând multele lipsuri ale
publicului românesc din provincă,
m'am hotărât să deschid în Buda-
pesta un

Birou de informație.
Orice informație referitor la pe-
tițiile înaintate la ministerii, Curie,
judecătorii etc., orice informații co-
merciale și în general în ori-ce cauză
— dau în decurs de 2—3 zile ori
și cui, rezolvând toate chestiile în
modul cel mai cinstit.
Fac mijlociri comerciale, comande etc.
Taxa de informație 3 cor. și spe-
sele de poștă pentru răspuns.
L. Olariu,
1177,1—10. Budapest, Lajos utca 141 III/19.

Wilhelm Csallner,
turtar.

BRAȘOV, Strada Lungă Nr. 43.

Produce cele mai bune și fine turte
dulci cu dereșuri, migdale, piper
și turtă de Murnberg.
Pentru restaurante cele mai
fine prăjituri desert.
Tot acolo se capătă Net de miere foarte fin
și cu efect vindecător.
Pentru pomeni recunoscuta
turtă dulce a lui Csallner.
Vanzătorilor se dă rabat. 1148,1—11.

Hotel Central
Nr. 1

Renovat din nou, odăi frumoase și sănă-
toase. Prețurile dela 2 corvane în sus. Sală
mare pentru nunți, banchete, baluri, con-
certe, etc. Bucătărie renumită. Restaurant
în Grădina Hotelului. Vinuri curate de
Ardeal, Bere Steinbruch, Serviciu prompt.
Omnibus pentru gară la toate trenurile.
IOSEF WYHANEK, Hoteller

In 100 de ani

se ivește numai odată o ocazie atât de favorabilă de a cumpăra ieftin
și bine **pomi și alte plante de pepinerie.**
Să nu scape nimeni această ocazie și să comande ce are de trebuință,
după expunerea de mai jos:

Pomi }
Arbuste } Pentru curățirea totală a teritoriului cu
Conifere } — prețuri foarte scăzute.
Pomi pădureți }

Pepinerie de pomi în Medias, Ardeal. **Fr. Caspari & Comp.**
Catalog cu prețuri la cerere franco. 1216. (1—32.)

La croitoria universală

Brașov, strada Mihail Weiss Nr. 10
(Casa proprie).

Subscrisul îmi i-au voia a atrage atențiunea On. Public
asupra croitoriei mele militare și civile la care se con-
fecționează

REVERENZI

și tot felul de uniforme după crolala cea mai nouă.
Totdeauna stau la dispozițiunea Onoratului Public a
pregăti un lucru solid și deplin corăspunzător.
Pentru comande cât mai multe rog pe On. Public
a-mi oferi binevoitorul sprijin. — Comandele urgente se
efectuează în timpul cel mai scurt, — Semnez cu toată stima:

George Szöcs,
Măestru croitor.

Prețuri de tot scăzute.

Din cauza strămutării vând toate
confețiunile lucrate cu mâna
cu prețuri de tot scăzute.

Fritz Bolesch
Strada Mihael Weis. Casa Copony.
Nr. 1118,3—150.

Tipografia Mureșanu Brașov

Târgul Inului nr. 30. Telefon inter. nr. 226.
Biroul Tipografiei în curte et. I. Aci se efectuează toate comanda.

Acest stabiliment este arangiat din nou cu un bogat asortiment de material, cu cele mai frumoase și mai moderne corpuri de litere, provăzută cu toate mijloacele tehnice tiparului, astfel încât ne-a flăm în plăcuta poziție de a putea satisface pe terenul artelor grafice, și celor mai rafinate dorințe. Fără concurență, la nivelul recerut de timpul prezent s'a avântat Tipografia A. Mureșian, prin noua arangiere. Muncitori experți, puteri de primul rang. De aceea ne este posibil a pregăti urgent și cu acuratețe ori ce lucrare cât de extinse, opuri, Istorie, volume, monografii, și tot felul de lucrări cât de complicate la noi se efectuează prompt, cu febrilă iuteală, gust și frumsețe artistică, Prețuri moderate.

Ne rugăm pentru spriginirea binevoitoare prin dese comande.
Toate comanda, scrisorile, mandatele și banii, sunt a se adresa direct la

IMPRIMATE, CĂRȚI,
științifice, didactice și lite-
rare. — STATUTE, — foi
periodice, Prețuri curente
Protocolare tabelarice, tot
felul de Invitări la petre-
ceri, logodnă, cununie, în
colori și simple, lucrări
artistice executate modern.
Toate comanda vor fi
punctual, grabnic efectuite
cu prețurile cele mai con-
veniabile.

Atelier de arte grafice
stabiliment nou arangiat
cu cele mai frumoase litere

Lucrări pentru
bănci, Bilanțe, Libele de
depuneri executate artis-
tic în toate colorile după
dorință. Compturi, adrese
Circulare, Scrisori, Firme,
DIPLOME, GALANTERII,
Bilete de vizită, Logodnă,
Cununie, Necroloage. Tot
soiul de tabele și anunțe
prețuri foarte moderate.
Cele mai moderne tipă-
ri comerciale.

Stabiliment de nou
asortat și arangiat cu
cele mai bogate garnituri

Direcțiunea Tipografiei A. Mureșian Brașov.